



www.uoc.edu

Digit·HVM. Revista Digital d'Humanitats

Maig de 2004 ISSN: 1575-2275 Núm. 6

www.uoc.edu/digithum



—
Dossier *Les professions de les Humanitats
en la societat del coneixement*

Presentació

<http://www.uoc.edu/humfil/articles/cat/mari0304/mari0304.pdf>

—
Isidor Marí i Mayans

Dossier *Les professions de les Humanitats en la societat del coneixement*

Presentació*

<http://www.uoc.edu/humfil/articulos/cat/mari0304/mari0304.pdf>

Isidor Marí i Mayans

Resum

Tal com ho va fer a la jornada presencial Les Professions de les Humanitats en la Societat del Coneixement, Isidor Marí, director dels Estudis d'Humanitats i Filologia de la UOC, presenta aquest dossier i el debat virtual posterior, amb l'objectiu declarat d'arribar a conclusions operatives que tinguin repercussions concretes sobre l'organització dels estudis de la titulació i la seva projecció professional, especialment en aquest moment, en què cal redissenar els plans d'estudi d'acord amb el procés de Bolonya. Per a l'autor, només encertarem en les decisions operatives si som capaços de comprendre les transformacions que tenen lloc en la cultura humanística en el marc de la societat del coneixement, i per a fer-ho cal encetar un debat en què participin estudiants, llicenciats, acadèmics, investigadors, professionals i analistes.

En aquest article, Isidor Marí analitza les tensions i contradiccions que sorgeixen quan s'intenta posar en relació els conceptes de *món professional*, *Humanitats* i *societat del coneixement*. En primer lloc, ni les Humanitats són una professió ni els estudis d'Humanitats són percebuts, ni per la societat ni pels estudiants, com a susceptibles de definir perfils professionals. Però, tanmateix, es tracta d'una notable paradoxa, perquè l'economia de la cultura –i per tant les ocupacions en el sector cultural– no fan més que créixer en totes les societats occidentals. D'altra banda, pel que fa a la relació entre les Humanitats i la societat del coneixement, l'autor descriu i analitza com en els nostres dies coexisteixen veus catastrofistes amb unes altres que sostenen que les tecnologies de la informació i la comunicació permetran donar lloc a una transformació enormement positiva de la civilització humana, a una nova era de la cultura.

Paraules clau

Humanitats, societat del coneixement, sector professional, transformacions

Com vaig fer al començament de la jornada presencial, també ara, en obrir aquest dossier de *Digithum* i el debat virtual que permet, vull agrair en nom dels Estudis d'Humanitats i Filologia i de la UOC, a tots els qui us passejareu per aquest material i hi deixareu les vostres opinions i els vostres suggeriments, l'interès i la participació, i també l'esforç de totes les persones que han col·laborat en els diversos aspectes de l'organització.

La jornada presencial, el material de la qual serveix de base al dossier i al debat d'ara, era, de fet, una represa –continuació i amplia-

ció– dels debats que havíem portat a terme ja el mes de febrer de 2003 sobre les noves professions lingüístiques i literàries, en què alguns potser vau participar.

En tots dos casos, el debat presencial que es va esdevenir (i també la seva continuïtat virtual) tenia un especial interès per arribar a conclusions operatives, que tinguessin repercussions concretes sobre l'organització dels estudis de la nostra titulació –especialment ara que ens cal convertir el redisseny dels plans d'estudi que comporta el procés de Bolonya en una oportunitat de millora.

*Aquest text forma part del dossier elaborat a partir de la I Jornada sobre les Professions de les Humanitats en la Societat del Coneixement, organitzada pels Estudis d'Humanitats i Filologia de la UOC, que va tenir lloc a Barcelona l'1 d'octubre de 2003.



Ara bé, sabem que només encertarem en les decisions operatives si som capaços de comprendre àmpliament, profundament i minuciosament les transformacions que tenen lloc en la cultura humanística en el marc de la nova societat emergent, en l'anomenada societat de la informació o del coneixement.

En aquesta reflexió, tots els punts de vista hi poden fer aportacions interessants. Volem comptar amb l'experiència i el parer dels mateixos estudiants i titulats d'Humanitats, dels professors, tutors i consultors, dels investigadors i del conjunt de la comunitat acadèmica.

Ens serà imprescindible, així mateix, l'aportació del sector professional, de persones que exerceixen diverses professions humanístiques i que viuen les adaptacions o les ruptures que els exigeixen els canvis socials i tecnològics d'avui, i també la visió corporativa de les entitats públiques o privades que actuen en l'àmbit cultural, que coneixen de primera mà quines són les aptituds i competències que han de reunir els professionals i que cerquen aquests nous perfils en el mercat laboral. En la perspectiva de la formació inicial i de la formació continuada, sabem que haurem de buscar la millor entesa entre aquesta demanda laboral i les formacions que nosaltres oferim. Segurament en molts casos haurem de col·laborar estretament en aquestes formacions, com ja fem en els treballs de final de carrera i en alguns cursos de postgrau.

Però també, al costat d'aquests protagonistes directes de la formació i de l'exercici professional, ens interessa molt l'aportació dels observadors i dels investigadors que analitzen l'evolució de la cultura humanística en el pas cap a la societat del coneixement.

Som conscients que hi ha un cert antagonisme entre els tres elements que trobem en el mateix títol: professions, Humanitats, societat del coneixement.

Per a començar és evident que les Humanitats no són una professió, en el sentit que podem dir que ho són, per exemple, la traducció i la interpretació. Quan algú estudia Humanitats, és poc probable que pensi en un horitzó professional definit. També és poc probable que una organització que busca un determinat perfil professional pensi que li cal convocar titulats en Humanitats. Potser és per això que molts estudiants tampoc no pensen que sigui professionalment rendible estudiar Humanitats.

Tanmateix, en això hi ha una notable paradoxa, com ja vam comentar en la jornada sobre professions lingüístiques i literàries. Perquè l'economia de la cultura –i per tant les ocupacions en el sector cultural– no fan més que créixer en totes les societats occidentals. Perquè la variació constant de les activitats professionals en el camp de la cultura dona una importància creixent a les formacions sòlidament fonamentades de caràcter general, normalment més adaptables que les altament especialitzades. I perquè cada dia són més els professionals qualificats d'altres camps de coneixement i les empreses altament competitives que descobreixen la utilitat pràctica d'una bona formació humanística, tant per a tenir una comprensió global crítica de la realitat, com per a disposar de les capacitats de raonament, de discurs, de comunicació i de coneixement que tots els professionals competents han de tenir.

Però bé, sigui com vulgui, hem d'admetre que hi ha tensions entre l'orientació professionalitzadora i la formació humanística de base en tota la carrera d'Humanitats.

I pel que fa a la relació entre les Humanitats i la societat del coneixement, les veus que ens adverteixen que pot tenir conseqüències desastroses fa temps que han llançat els seus crits d'alarma –a vegades amb arguments prou convincents. Aquest era en bona part el to del dossier *Les Humanitats en temps d'Internet*, que publicava al començament de 2003 la revista *Idees* (número 17).

Per contra, també són nombroses (i a vegades ben fonamentades i contrastades) les veus que sostenen que amb les tecnologies de la informació i la comunicació –si som capaços de posar-les al servei de tota la societat i de l'accés de tothom a la cultura– podem donar lloc a una transformació enormement positiva de la civilització humana, a una nova era de la cultura.

Aquesta valoració ambivalent fins i tot es troba, de vegades, en la mateixa persona. En un dels darrers articles del malaguanyat Edward Said (*Le Monde*, setembre de 2003), titulat precisament «L'Humanisme, dernier rempart contre la barbarie» (L'Humanisme, l'últim escut contra la barbàrie), hom hi troba aquesta doble valoració, positiva i negativa alhora, del nou entorn tecnològic per a la cultura de la humanitat. Tal com diu Said: «El nostre món globalitzat avança cap a l'estandardització i l'homogeneïtat que les idees de Goethe precisament pretenien evitar». A més, afegeix: «En comptes de llegir, en el sentit autèntic del terme els nostres estudiants estan constantment distrets pel saber fragmentari disponible a Internet i difós pels mitjans de comunicació de massa».

«Així es construeix», diu Said, «la visió simplista d'uns enemics desconeguts i demonitzats que justifica els esfondraments més irracionals i contraris a la comprensió de l'altre i a la unitat del gènere humà que sempre ha promogut l'humanisme». Difícilment discutirem un testimoni com el seu.

Però al final del seu article, quan reafirma amb força el paper de l'humanisme contra les pràctiques inhumanes i les injustícies que desfiguren la història de la humanitat, el mateix Said ens mostra la cara positiva i lluminosa del nou entorn digital.

«Disposem a partir d'ara», diu, «del camp democràtic tan encoratjador que representa el ciberespai, obert a tots, a una escala que ni les generacions precedents ni cap tirà, cap ortodòxia, no haurien pogut imaginar mai». Es tracta, sens dubte, d'un exemple ben viu i recent d'aquesta altra tensió entre les Humanitats i la societat del coneixement.

Ara bé, jo estic convençut –espero que vosaltres també– que són precisament aquestes tensions les que donen força, profunditat i amplitud als enfocaments humanístics. No serà decantant-nos per un dels extrems que l'encertarem, sinó al contrari, fent-nos conscients de la complexitat d'aquestes i altres dicotomies (com les que també podríem trobar entre la contemporaneïtat i la història cultural sencera, entre la universalitat del saber i la mateixa cultura, entre la unitat i la diversitat de les cultures humanes). És segurament aquesta tensió, com la d'un arc, la que ens ha de permetre que l'impuls dels enfocaments humanístics sigui molt més penetrant i tingui més gran abast.



En tot cas, de la mateixa manera que nosaltres hem comprovat que en el Campus Virtual és possible la vida universitària (i que fins i tot hi poden créixer noves formes de vida universitària capaces d'enriquir els models anteriors d'universitat), crec que també comencem a comprovar que en l'anomenada Galàxia Internet, no sols hi ha possibilitats de vida humanística, sinó que l'accés al patrimoni cultural, la comunicació intercultural, la creativitat artística i literària, i també altres manifestacions de la cultura humanística ens poden oferir nous formats i noves activitats professionals a les quals val la pena dedicar-se i per a les quals val la pena formar-se.

Espero que en el debat virtual que ara comencem serem capaços d'identificar almenys alguns eixos interessants en aquest nou context per a les Humanitats i les professions de la cultura. Gràcies per endavant a tots els que hi contribuïreu.

Enllaços relacionats

I Jornada sobre Les Professions de les Humanitats en la Societat del Coneixement

http://cv.uoc.edu/UOC/a/mgoat/les_noves_professions/

<--> Citació recomanada:

MARÍ, Isidor (2004). "Presentació". *Digitum*, núm. 6 [article en línia]. DOI: <http://dx.doi.org/10.7238/d.v0i6.548>



Isidor Marí i Mayans

Director dels Estudis d'Humanitats i Filologia (UOC)

imari@uoc.edu

Isidor Marí i Mayans (Eivissa, 1949) va ser professor a la Facultat de Filosofia i Lletres de les Balears (1972-1980). Del 1980 al 1996 va treballar a la Direcció General de Política Lingüística de Catalunya com a cap del Servei d'Assessorament Lingüístic i subdirector general. Va dirigir el Centre de Terminologia Termcat del 1988 al 1997. El 1989 va ingressar a la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. Des del 1996 dirigeix els Estudis d'Humanitats i Filologia Catalana de la UOC. Entre altres publicacions, és autor dels llibres *Un horitzó per a la llengua. Aspectes de planificació lingüística* (1992), *Conocer la lengua y la cultura catalanas* (1993), *Plurilingüisme europeu i llengua catalana* (1996) i *Una política intercultural per a les Balears?* (2002).